

Diskussion med Staf Callewaert

I 2011 havde jeg en diskussion med tidligere professor i pædagogik ved KU, Staf Callewaert. Anledningen var en artikel, jeg havde skrevet om Friedrich Fröbels pædagogiske filosofi og dansk børnehavepædagogik.

Artiklen blev bragt i pædagoguddannelsens pædagogiklærerforenings nyhedsbrev, nr. 34, og kan læses her: <http://www.thomasaastruproemer.dk/wp-content/uploads/2016/05/artikel-om-fr%C3%B6bel-2011.pdf>

Desværre blev foreningen nedlagt, fordi pædagogikfaget ikke mere eksisterer på pædagoguddannelsen. Derfor har jeg lavet denne word-version af vores diskussion:

Indhold:

1. Staf Callewaerts kommentar til min artikel
2. Min egen kommentar til Staf Callewaerts kommentar

1. Staf Callewaerts kommentar

Lektor Roemer har sendt till detta medlemsblad én av de mange variationer på samme tema han strör rund hist och pist, där jag har den ära att figurera i en fotnot. Texten är som vanligt en ny-nationalistisk galimatias, som ger sig ut för att vara anti-neoliberal. Roemer mener att det är paedagogisk filosofi som är rädningen. Den enda fördelen med den galimatias är att den klart visar var vi hamnar när paedagogisk filosofi og fagdidaktik mer och mer erstatter paedagogik som videnskap på seminarierne eller på DPU: här är det dessutom tom retorik som behandler paedagoguddannelsen's lektorer som börnehvebörn. Då tror jag att det är bättre med en teori som Bourdieu's som visar att och varför det hele er som det er, og ledsager praktiker og politikere som gör det som filosofi ikke kan, nemlig tänka igenom hvordan man kan agere, hantere makt og ressurser, ændre på verden.

Och så en detalj: tvärtemot vad Römer hävdar var ingen av de ansatte på Institut for Paedagogik på KUA påvirket av Bourdieu eller mig i sitt val av paradigme, for de var alle emot, av ulike grunder. Alle tilhørte andra paradigmer, även Peter Østergaard Andersen, som den gång ikke var ansatt i en fast stilling. Ingen av de mange ph.d. studerende som jag var vejleder for fikk en stilling på Institutet den gången.

Att Bourdieu paradigmet aligevel fikk en sterk ställning i världen, också i Danmark, berodde inte på en institutionell förankring men på teorins styrka och på ett hårdt gemensamt arbete.

Om någon skulle være interessert av vad vi menar om paedagogik som fag eller erfaringsvidenskap kan man läse min artikkel i Peter Østergaard e.a." Klassisk og Moderne paedagogisk teori" Reitzel 2007, eller i en liten bok " Til Kritiken av den paedagogiske teori " PUC Forlag 2005 , nu distribueret av Systeme.

Jag är oenig med Jens Peter om att alla texter skall publiceras, också galimatias.

Staf Callewaert

2. Min egen kommentar til Staf Callewaerts kommentar

Efter min opfattelse er Bourdieu en af de allervigtigste sociologer, vi har. Han er empirisk til det hysteriske (det er en ros), og han beskæftiger sig med et ægte videnskabeligt spørgsmål, nemlig ”hvad er” frem for ”hvad virker”, som er den systemteoretiske variant for tiden (der føres frem af Luhmannisterne). Når så dertil lægges, at det ”hvad er”, som Bourdieu undersøger, vedrører reproduktionen af vores vaner (men ikke ”genskabelse” af vaner – det er filosofiens spørgsmål), så bliver han meget relevant for pædagogikken, og af alle sociologiske analyser læser jeg helst dem, som bygger på Bourdieus arbejder (og Webers).

Derfor har jeg også i mange år været meget glad for, at vi i Danmark har haft et meget aktivt Bourdieu-miljø, og så vidt jeg har forstået det, har Staf Callewaert spillet en ganske betydelig rolle heri. Det kunne man ikke mindst se for et par år siden, da Nordisk Forening for Pædagogisk Forskning (NFPP) havde deres årlige konference på DPU i Emdrup. Her var der et velbesøgt hyldestseminar til Callewaert fra hele miljøet, og at videnskab kan være følelsesladet, tror jeg, enhver, der deltog i seminaret, vil give mig ret i. Det var lige før, der var tårer i øjenkrogene, og dette mener jeg alene positivt. Derudover har hans elever gjort en stor indsats for at udbrede ideerne via tidsskriftet Hexia. Børnehaveforskningen har nydt godt af det borende Bourdieske blik på reproduktionen af vores vaner, fx via Martin Bayers og Charlotte Paludans fine analyser omkring år 2000, og herovre i Østjylland har Callewaerts elever sat sig på en række indflydelsesrige poster i professionshøjskole VIA, hvis forlag er flittige udgivere af Bourdieu-inspirerede bøger. Min omtale af Peter Ø. Andersens arbejde i min artikel er også meget positiv. Han var en af dem, der allerede i 90’erne kunne beskrive, hvor vi bevægede os hen, og det er denne prognose, jeg krediterer ham for. Det er alle disse relationer, som jeg prøver at beskrive i note 1 i min artikel. Så jeg er ikke kritisk overfor Bourdieus sociologi – tværtimod. Jeg er begejstret. Og jeg er også ked af at høre, at der har været modstand på KUA imod en dybere akademisk konsolidering af Bourdieus ideer. Det har jeg ikke haft kendskab til. Jeg har blot iagttaget de mange, som har været inspireret og som har udtrykt veneration for Staf Callewaerts arbejde og indflydelse.

Når det er sagt, så synes jeg også, at Stafs indlæg er et eksempel på nogle problemer, som den pædagogiske sociologi ind imellem har. For det første har den en tendens til at gifte sig for meget

med enkelte forfattere, som man så mener, at kunne se hele virkeligheden med. På denne måde har vi fået systemteoretikere og Bourdieufolk og samtidsdiagnostikere. Og man er lidt tilbøjelig til at lukke sig helt inde i sit paradigme (Callewaert får det også til at lyde lidt som om, at man 'vælger et paradigme' sådan en gang for alle, men det er muligt jeg overfortolker). Et sådan ægteskab med paradigmer bør filosofien have et vist ubehag ved. Han må værne om sin teoretiske frihed, hvis man kan sige det på den måde, og det er også et centralt pejlemærke for mit eget arbejde. Jeg har det, som filosofen Graham Harman siger i sin bog *Guerrilla-metaphysics* (som jeg også tror Callewaert ville kalde galimatias):

“It is always more interesting to meet explosive minds who oppose us wildly rather than cookie-cutter ideologues that happen to adhere to the usual views of our particular tribe”, s.80

Dernæst skriver Callewaert, at Bourdieu viser, hvordan og hvorfor ”det hele er som det er”. Igen er jeg utilpas ved et så optimistisk syn på, hvad videnskaben kan præstere: ”det hele som det er” er alligevel en pæn del, og jeg kan desværre ikke læse nogen markeringer af ydmyghed i Callewarts kommentar.

Desuden er der en forskel her mellem sociologien og filosofien. Sociologien vil gerne sige noget om det, som ”er”, mens filosofien ønsker at forholde sig til, hvad ”er” er. Det er altså ikke nok at se på, hvordan vaner reproduceres; man må også se på, hvad vaner er overhovedet, og hvorfor et sådant begreb kan have en positiv etisk og politisk betydning i vores kulturkreds, et arbejde som fx er foretaget af John Dewey og Martin Heidegger (men også andre) – hvordan vaner ”genskabes” med andre ord.

Dette spørgsmål har Bourdieu og sociologien store problemer med at stille. Derfor ender Callewaert også med at sige, at de Bourdieuske analyser skal vise alt som det er og derpå videregives til praktikere og politikere, som så kan handle og håndtere magt og ressourcer. Resultatet heraf, formodentlig uforvaret, vil være pædagoger, som tænker i magt og ressourcer, i strategier og positioner, og de vil efter min opfattelse miste deres opmærksomhed på det gode og skønne og vigtige i livet og ved vores kultur. Dette sidstnævnte er ikke Bourdieus stærke side (af det jeg har læst), men ligefrem at sige at det er irrelevant og galimatias med undersøgelser heraf,

det forstår jeg ikke. Så fylder selv Bourdieu for meget. (Callewaert skriver også, at pædagogen skal "ændre verden", men hvor denne ændringsenergi skal komme fra ved jeg ikke – den kommer ikke fra sociologien, men måske fra en retfærdighedssans?).

Jeg tror, det vil gøre Bordieus analyser både bedre og mere kritiske, hvis sociologien og filosofien er på et samtidigt arbejde. Forsvinder filosofien og skal sociologien leverer energien, falder pædagogikken ned på bunden (se kapitlet: "Dansk pædagogik i fald og bund" i bogen *Uren pædagogik*, Klim 2011). Det er også det, jeg mener i note 1, når jeg skriver, at den pædagogiske sociologi i 1990'erne mangler retning. Det synes jeg også gælder Peter Ø Andersens bog, og Callewaerts korte kommentar bekræfter det yderligere.

Når det så også er sagt, så har filosofien også sine begrænsninger. Det er blandt andet derfor, at jeg taler om "upraktiske råd". At omdanne filosofi til praksis på en "praktisk måde" vil føre til en simpel og bedrevidende idealisme. Men kun filosofien kan sikre, at det praktiske hele tiden pulserer i spændstighed sammen med det upraktiske, så alting ikke går til i strategier, forhandlinger og positioner, som sociologien er tilbøjelig til at tale om, og som man også finder inden for den såkaldte post-strukturalisme, herunder samtidsdiagnosen. Det er efter min opfattelse kun via filosofien, at der kan strømme etisk energi ind i de sociale felter og bringe felterne i kontakt med det som er "er". Og det er også derfor, at jeg har gennemført denne lille refleksion over Fröbel. Hvad er det, der gør "børnehaven" til en børnehave? (det er det samme som at spørge, hvad er "er"?).